

Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia

**Manual de benvinguda per a les entitats col·laboradores amb el
Programa de treballs en benefici de la comunitat**

Comunitat de pràctica de Mesures Penals Alternatives

Octubre 2018

Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia
Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada
Comunitat de pràctica de Mesures Penals Alternatives

Octubre de 2018

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 4.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ca>

© Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
<http://justicia.gencat.cat>

Índex

1- Introducció	pàg. 4
2- Les Mesures Penals Alternatives (MPA)	pàg. 6
3- El programa de treballs en benefici de la comunitat (TBC)	
Definició	pàg. 6
Definició i Característiques de les activitats de TBC	pàg. 7
Responsabilitats de la persona penada	pàg. 7
4- Les entitats col·laboradores amb el programa de treballs en benefici de la comunitat (TBC)	
Característiques de les entitats col·laboradores amb el programa de TBC	pàg. 8
Responsabilitats de les entitats	pàg. 8
5- Documentació relativa a l'execució del programa de TBC	
Documentació més habitual	pàg. 9
Altra documentació	pàg. 9
6- Preguntes Freqüents (PF)	
Relacionades amb les incidències durant l'execució de la mesura	pàg. 10
Relatives a Riscos Laborals	pàg. 10
Relacionades amb la gestió de la documentació	pàg. 11
Altres PF	pàg. 11
7- Dades de les seus dels Equips	pàg. 13
8- Accés a la web d'MPA	pàg. 14
9- Annex	pàg. 15

1. Introducció

Des de fa més de 20 anys el Codi Penal permet que les persones condemnades per la realització de determinades infraccions penals, puguin complir les penes imposades per la instància judicial dins de la comunitat en comptes de fer-ho a la presó. Aquestes penes, anomenades Mesures Penals Alternatives, que poden ser de diferent naturalesa, han experimentat en aquests 20 anys un creixement molt important. De les diferents mesures que es poden imposar, la mesura de treballs en benefici de la comunitat, és la més freqüent, representant quasi el 80% de les mesures penals alternatives que actualment les instàncies judicials imposen.

La mesura de treball en benefici de la comunitat consisteix en que la persona penada realitza determinades activitats dins d'entitats del seu entorn comunitari, ja sigui en entitats públiques o del sector associatiu, que no tinguin afany de lucre i que tinguin una finalitat social. Les activitats a realitzar poden ser de caire molt variat, però sempre han de tenir una orientació social i han d'anar encaminades a retornar a la societat perjudici derivat de la infracció comesa.

Els avantatges que comporten els treballs en benefici de la comunitat per tots els agents implicats són molts i des de molts punts de vista. En primer lloc per les persones penades, que poden complir la pena a la comunitat, amb un suport professional especialitzat, que fa compatible la mesura judicial amb la vida personal, familiar, social i laboral del penat, evitant així l'impacte negatiu que suposa l'entrada a presó. En segon lloc, per la societat, que per una banda rep un benefici en forma de treball comunitari amb finalitat social, que reverteix de manera directa en diferents àmbits de la comunitat, i per altra banda suposa un estalvi important en despesa pública en relació a l'elevat cost de les penes privatives de llibertat. Finalment, pel que fa a la funció rehabilitadora de la pena, els treballs en benefici de la comunitat han demostrat ser més eficaços de cara a la reeducació i la reinserció social de les persones penades en determinats delictes, que altres intervencions penals privatives de llibertat, amb uns nivells de reincidència significativament més baixos.

El Departament de Justícia, mitjançant l'Àrea de Mesures Penals Alternatives, s'encarrega de dur a terme l'execució d'aquestes mesures, a través dels delegats d'execució de mesures distribuïts per tot el territori, amb l'objectiu que les persones penades puguin complir les mesures en el seu entorn comunitari contactant amb les diferents entitats dels respectius territoris. La feina d'aquestes entitats, que amb un alt grau de responsabilitat social, participen de manera activa en el procés de reinserció de les persones penades, són les que realment fan possible el desenvolupament dels treballs en benefici de la comunitat i en són la clau del seu èxit.

Actualment més de 1.600 entitats ofereixen al voltant de 3.500 equipaments diferents a tot Catalunya, on les persones penades a TBC poden complir aquests treballs; el que suposa més de 1.250.000 hores anuals de treball comunitari que reverteix de manera directa a la societat.

El document que teniu a mans és un manual de benvinguda per les entitats de nova incorporació, on podeu trobar informació més concreta sobre el que és un TBC; quines

són les activitats que es poden oferir des dels diferents àmbits, com col·laborar-hi des de la vostra entitat i en que consisteix, de manera detallada, la vostra participació.

Esperem que el manual sigui una eina útil, que us ajudi a resoldre dubtes, i a l'hora us esperoni a participar de manera activa en la important tasca de col·laborar com agents socials des de la comunitat, en els processos de canvi i de reinserció de les persones que han comés infraccions penals.

Àrea de Mesures Penals Alternatives

2. Les Mesures Penals Alternatives

Les Mesures Penals Alternatives (MPA) són penes que s'executen a l'entorn comunitari sota la supervisió de l'Administració pública competent.

Són acords judicials que permeten donar una resposta als fets delictius menys aflictius que l'ingrés en un centre penitenciari, atesa l'orientació reeducativa i de reinserció social establerta a l'article 25 de la Constitució.

Aquestes mesures permeten a l'infractor/a conciliar el règim penal, al qual s'ha de sotmetre, amb la vida familiar, laboral i social, amb plena salvaguarda dels drets de les víctimes.

Les mesures penals alternatives les podem dividir en tres grans grups:

- Els treballs en benefici de la comunitat (TBC).
- Les obligacions derivades de la suspensió de la pena de presó que poden comportar la realització de programes formatius de violència de gènere, domèstica, interfamiliar o sexual i altres programes de seguretat vial, de tractaments de deshabitació a substàncies tòxiques, i d'altres més específics.
- Les mesures de seguretat

3. El programa de treballs en benefici de la comunitat

Definició

Els treballs en benefici de la comunitat (TBC) són una de les modalitats de les Mesures Penals Alternatives i consisteix en l'obligació de la persona penada d'exercir una cooperació no retribuïda, en determinades activitats d'utilitat pública o interès social, amb la finalitat de servir de reparació a la comunitat per la infracció comesa.

Des de la reforma de la LO 5/2010, de 22 de juny, i del RD 840/2011 de 17 de juny, els TBC també poden consistir en la participació en tallers o programes formatius de reeducació, laborals, culturals, d'educació viària, sexual i altres similars.

Els TBC es poden imposar com a:

- Compliment de la responsabilitat subsidiària per impagament de multa.
- Com a condició de la suspensió de l'execució de penes privatives de llibertat.
- Com a penes directes de determinats delictes.

Definició i Característiques de les activitats de TBC

Els treballs en benefici de la comunitat es basen en tres trets definitoris: les activitats, la participació en la comunitat i la responsabilitat de la persona penada, que ha de consentir-ne el compliment.

Les activitats que es realitzen pretenen restituir simbòlicament el dany ocasionat amb la infracció comesa. Les entitats col·laboren facilitant l'espai, la tasca i la incorporació de la persona penada a les activitats que ha de fer i acompanyar-lo, així com fer-ne el control i el seguiment. Per desenvolupar aquestes tasques les entitats tenen el suport institucional.

Les activitats que es duen a terme han de reunir unes característiques determinades:

- No atemptar contra la dignitat de la persona penada.
- Han de posar en contacte la persona penada amb els serveis comunitaris del seu entorn perquè duguin a terme una acció positiva, d'utilitat pública i amb un interès social.
- No poden estar supeditades a interessos econòmics ni amb afany de lucre i tampoc poden implicar una ocupació d'un lloc de treball.
- S'ha de tenir en compte les característiques de la persona penada, així com les circumstàncies socials, personals, familiars i laborals.
- Les jornades tindran una durada màxima de 8 hores. En aquells casos en què la sentència no determini les hores per jornada, s'ha de considerar que la jornada tipus tindrà una durada de 4 hores.
- El conjunt de persones que executen els TBC, estaran inclosos en l'acció protectora del règim general de la Seguretat Social a efectes de les contingències d'accidents de treball i malalties professionals pels dies de prestació efectiva del treball.
- Les persones penades estaran protegides per la normativa laboral en matèria de prevenció de riscos laborals.

Responsabilitats de la persona penada

Les responsabilitats del conjunt de persones condemnades a complir una mesura de TBC són les següents:

- S'han de comprometre a seguir el pla de treball i assumir dur a terme unes activitats en un temps i lloc determinats; i, finalment i de forma voluntària, fer-ne una avaluació en la qual estaran implicats ell mateix, l'entitat i el professional d'execució de mesures.
- Han de signar i acceptar el pla de treball, que s'acordi entre les parts.
- Han d'informar de manera immediata al personal tècnic i l'entitat de qualsevol incidència que afecti al compliment normal del pla acordat (retards, absències...), així com justificar-ho.

- Han d'estar assabentats de les responsabilitats penals en què incorreria en cas d'abandonar o trencar el pla signat.
- Han d'estar assabentats de les obligacions que la seva tasca comporta i de les conseqüències que podria comportar una actuació negligent o descurada.
- Han d'estar assabentats que el personal d'execució de mesures informarà periòdicament el jutjat del compliment que està fent el penat.

La persona penada també és coneixedora dels seus deures judicials, i en el cas de possibles incidències, els professionals tècnics seran els encarregats d'informar a la instància judicial corresponent.

4. Les entitats col·laboradores amb el programa de treballs en benefici de la comunitat

Característiques de les entitats col·laboradores amb el programa de TBC

Les entitats que col·laboren en el programa de TBC han de ser d'utilitat pública o amb finalitat social sense ànim de lucre.

La seva col·laboració no només consisteix a controlar la pena sinó també en facilitar l'espai, la tasca i la incorporació de la persona penada a les activitats que ha de realitzar.

L'entitat ha de controlar l'assistència de la persona penada els dies acordats i ha de supervisar el compliment dels acords presos. Així mateix, es compromet a no modificar unilateralment el compromís establert i a comunicar-ho prèviament als professionals tècnics, si així s'hagués de fer.

Responsabilitats de les entitats

Les responsabilitats de les entitats són:

- Dotar a la persona penada del material necessari i de la protecció corresponent en matèria de prevenció de riscos laborals per desenvolupar correctament l'activitat.
- Supervisar la correcta realització de les tasques encomanades.
- Advertir a les persones penades dels mètodes de control que farà servir per tal de verificar el correcte compliment del treball, de la informació que ha de comunicar als professionals tècnics d'execució de mesures (DEM) i de la realització de l'informe de valoració, amb els aspectes que es valoren.
- Informar als professionals tècnics d'execució de mesures DEM de les incidències que puguin produir-se al llarg del compliment de l'activitat, com podrien ser les següents:
  - Absències injustificades (article 49 del Codi penal)
  - Arribar tard o sortir abans d'acabar la jornada, de manera reiterada.

- Rebuig al compliment
- Rendiment sensiblement inferior al mínim exigible
- Realització de la tasca encomanada de manera manifestament incorrecta
- Incompliment reiterat de les instruccions del responsable
- Mantenir una actitud incorrecta amb la persona responsable
- Altres alteracions greus causades per la persona penada que motivin que el responsable de l'entitat es negui a la seva continuïtat.

5. Documentació relativa a l'execució del programa de TBC

En l'execució del programa de TBC s'utilitza diversa documentació judicial relativa al pla de treball, registre d'assistència, entre d'altres.

A continuació us detallem la documentació específica, tenint en compte que la podeu consultar a l'annex 1.

Documentació més habitual

- Protocol per regular les actuacions en cas d'accident durant la realització d'activitats de TBC.
- Documents relatius al pla de treball i vinculació. (document de compromís, calendari, registre d'assistència, i informe valoratiu).
- Tríptic de prevenció de riscos laborals. (PRL).

Altra documentació

- Conveni Federació de Municipis de Catalunya (FMC), el conveni de l'Associació de Municipis de Catalunya (AMC) i en el cas de micropobles, el conveni corresponent. Aquesta documentació només es facilita a ajuntaments.
- Documents drets i deures de les persones penades.
- Document per sol·licitar el certificat de no antecedents penals per delictes sexuals i/o tràfic de persones.
- Document d'autorització per a la publicació del nom de l'entitat al web del Departament de Justícia.
- Document confidencialitat per les persones penades.
- Fitxa d'entitats per obrir a la base de dades de recursos.

6. Preguntes Freqüents (PF)

En aquest apartat hem intentat donar una resposta breu a preguntes que habitualment ens fan les entitats que col·laboren amb el Programa de TBC.

Relacionades amb les incidències durant l'execució de la mesura.

1. Com a entitat, puc aturar la col·laboració amb el programa de TBC abans de la data establerta al pla de treball? Qui ho comunicarà a la persona penada?

Sí, informant prèviament al/la DEM i exposant els motius. El/la DEM serà l'encarregat d'informar a la persona penada.

2. Com he de gestionar les faltes d'assistència que realitzi un/a penat/ada?

En el cas de faltes d'assistència, sempre s'ha d'avisar i informar el més aviat possible al/la DEM.

Si la persona penada aporta un justificant a l'entitat se li ha de comunicar que l'ha d'aportar al/la DEM i comunicar-li la incidència.

3. Si l'actitud, la realització de la tasca i el comportament de la persona penada és inadequat, què he de fer?

Informar al/la DEM i valorar conjuntament si es pot reconduir la situació amb la persona penada o es finalitza la col·laboració.

4. Si la persona penada no avisa ni justifica les faltes d'assistència, què puc fer?

Informar al/la DEM i entregar-li l'informe valoratiu omplert, signat i segellat, juntament amb el registre d'assistència de les jornades que hagi complert. Finalment el/la DEM aturarà la intervenció i informarà al Jutjat.

Relatives a Riscos Laborals

5. Durant l'activitat de TBC la persona penada disposa de cobertura mèdica?

Des de l'inici de l'execució de la mesura, la persona penada estarà donada d'alta de la Seguretat Social en un règim de cotització especial, per cobertura d'accidents i malalties relacionades amb el compliment.

6. Si la persona penada es fa mal durant la col·laboració, què he de fer?

S'ha de dirigir al Centre d'Atenció Primària més proper (CAP) o al Servei d'Urgències Públic més pròxim i informar del número patronal.

Seguidament, informar al/la DEM amb una breu explicació per escrit del que ha succeït.

7. Com a entitat, he de proporcionar equips de protecció individual (EPIS) a les persones que executen la mesura judicial?

Sí. S'han de proporcionar EPIS sempre que la persona realitzi una activitat que ho requereixi.

Si no es poden proporcionar els EPIS adequats, la persona no pot fer aquesta activitat i se li haurà d'assignar una altre tasca a dur a terme.

Relacionades amb la gestió de la documentació

8. Amb quina freqüència la persona penada ha de signar les jornades al full del registre d'assistència?

La persona ha de poder signar cada dia que realitza la jornada al registre d'assistència.

9. En el cas de pèrdua del registre, què he de fer?

Informar immediatament al/la DEM i com a entitat s'haurà d'emetre un certificat de compliment.

10. Quan una persona penada finalitza la mesura judicial, què he de fer?

Informar al/la DEM i omplir el informe valoratiu, signar-lo i segellar-lo i proporcionar-li al DEM per què pugui informar al Jutjat.

Altres PF

11. Com he de presentar a la resta de professionals i usuaris de l'entitat la persona que ha de fer TBC? Puc dir que està complint amb una mesura judicial?

Aquesta decisió correspon a l'entitat. És important comunicar la decisió en el moment de la signatura del pla de treball per tal de que la persona penada estigui informat.

No ha de comportar cap problema que la resta de professionals de l'entitat l'identifiquin com una persona que executa el programa de TBC.

12. Quines tasques pot dur a terme una persona que fa els TBC i quines no?

Els TBC realitzen tasques de suport a l'entitat. Per tant no poden ocupar un lloc de treball.

Les tasques a realitzar es comuniquen a la persona penada el dia de la formalització del pla de treball entre les tres parts.

Aquestes poden ser de manteniment, de neteja, de consergeria, de suport administratiu, entre d'altres segons l'activitat habitual de l'entitat.

Les persones penades no poden realitzar una activitat sense disposar d'EPIS (Equips de Protecció individual).

13. Col·laborar amb el programa de TBC implica que he d'acceptar a qualsevol persona que derivi el/la DEM? Puc proposar els perfils de persones que més encaixen a l'entitat?

Les entitats poden proposar el perfil de TBC que tenen intenció d'acceptar. Si la persona responsable de l'entitat, en conèixer a l'usuari, no creu que aquesta encaixi en el perfil demandat es pot negar a establir la col·laboració amb el programa de TBC.

14. Si la persona penada ens proposa un canvi d'horari i dies del pla de treball és possible aquest canvi? Com he d'actuar?

El canvi és possible sempre i quan la persona ho justifiqui.

L'entitat ha de comunicar a la persona penada que ha d'informar al/la seu/va DEM per tal de poder establir un nou pla de treball.

15. Una persona en situació de baixa mèdica pot complir amb els TBC?

Sí. Sempre que les activitats a dur a terme no siguin la seva tasca habitual.

Des d'MPA es facilitarà a la persona penada un justificant d'alta a la seguretat social per tal de que el pugui presentar a la mútua que pertoqui.

16. Amb quina temporalitat s'ha d'enviar el registre d'assistència al/la DEM?

L'enviament del registre d'assistència serà a demanda del/la DEM. Normalment serà trimestralment, però en funció del compliment de la mesura judicial per part de la persona penada es podrà demanar el registre d'assistència sempre que sigui necessari i la instància judicial ho sol·liciti.

7. Dades de les seus dels equips

A continuació es detallen les dades de les seus dels equips de Catalunya que executen el programa de TBC. Concretament són les dades de les seus centrals de cada equip.

Equips 1, 2 i Equip Barcelona

Seu central: Ciutat de la Justícia

Gran Via de les Corts Catalanes, 111 08014 Barcelona

Tel. 93.554.88.41/ Fax: 93.554.90.61

Equip 3

Seu central: Jutjat de Cornellà

C/ Víctor Pradera 1 – 3, 08940 Cornellà de Llobregat

Tel. 93. 551. 90. 90/ Fax. 93.551.91.04

Equip 4 i Equip Barcelona Nord

Seu central: Jutjat de Terrassa

C/ Rambleta del Pare Alegre nº112, 08224 Terrassa

Tel. 93.693.29.07/ Fax: 93.554.90.60

Equip 5

Seu Central: Jutjat d'Arenys de Mar

C/ Auterive s/n planta -2, 08350 Arenys de Mar

Tel. 93.792.42.08/Fax. Fax 93.792.42.07

Equip 6

Seu central: Jutjat de Granollers

C/ Josep Umbert nº124, Granollers 08400

Tel. 93.693.47.26/ Fax. 93.884.49.43

Equip 7

Seu central: Jutjat de Manresa

C/ Arbonès 29-39, 08240 Manresa

Tel. 93.693.04.30/ Fax: 93.884.49.41

Equip Barcelona Sud

Serveis Centrals (Barcelona ciutat)

C/ Aragó 332, 08009 Barcelona

Tel. 93.557.06.47/ Fax. 93.556.66.65

Equip Lleida

Jutjat de Lleida

C/Corregidor Escofet, 79 1-1, 25005 Lleida

Tel. 973.23.39.01/ fax. 973.22.23.05

Equip Tarragona Nord

Jutjats Penals de Tarragona

C/ Sant Antoni Maria Claret nº 20-24, 43002 Tarragona

Tel. 977. 92. 19. 94/ Fax. 977.92.19.96

Equip Terres de l'Ebre

Jutjat de Tortosa

C/ Santa Anna nº3-5, Tortosa 43500

Tel. 977.44.80.88/ Fax. 977.49.56.05

Equip Tarragona Sud

Jutjat de Tarragona

Av. República Argentina núm. 2 baixos , 43005 Tarragona.

Tel 977.24.22.81/ Fax 977.24.22.71

Equip Girona Nord i Sud.

Jutjat de Girona

Gran Via Jaume I, núm. 42 1r 1a, 17001 Girona

T. 972. 41.4 7.42 / Fax. 972. 42.6 6.05

8. Accés a la web d'MPA

http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/mesures_penals_alternativ/

9. Annex

Tots aquests documents se us entregaran en mà en el moment que comenci la relació entre l'Àrea de Mesures Penals Alternatives i l'entitat col·laboradora dels treballs en benefici de la comunitat.

1. Protocol per regular les actuacions en cas d'accident durant la realització d'activitats de TBC
2. Fitxa d'entitats BDR_J
3. Conveni ACM i FMC
4. Document publicació web 2
5. Tríptic prevenció TBC
6. Compromís de prestació de treballs en benefici de la comunitat
7. Registre d'assistència
8. Informe valoratiu TBC
9. Full d'acceptació de les normes de compliment de les MPA (cat i cast)
10. Document confidencialitat
11. Declaració jurada delictes sexuals 05-07-2016